

رویکردهای نو به سازماندهی اطلاعات

(آیا امکان سازماندهی تمام اطلاعات وجود دارد؟ دیدگاهی کتابخانه‌ای)¹

² پاتریک لوبوف

³ ترجمه شعله ارسطوبور

چکیده

به منظور پاسخ‌دهی به این پرسش که «آیا امکان سازماندهی تمام اطلاعات وجود دارد؟ دیدگاهی کتابخانه‌ای» این مقاله در پی تبیین نقش و ماهیت اطلاعات، انتخاب و سازماندهی اطلاعات در متن کتابخانه است. در کنار تعریف انواع اطلاعات کتابخانه‌ای به برخی از محدودیت‌های سازماندهی اطلاعات خصوصاً اطلاعات کتابشناختی با نیم‌نگاهی به مدل FRBR نیز اشاره شده است. در نهایت مؤلف به این نتیجه می‌رسد که سازماندهی تمام انواع اطلاعات در بستر و از دیدگاه کتابخانه‌ای به هیچ وجه میسر نخواهد بود. کلیدواژه‌ها: سازماندهی اطلاعات، مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی

مقدمه

هنگامی که برخی از همکاران فنلاندی از من پاسخی برای این مسئله که «آیا امکان سازماندهی تمام انواع اطلاعات وجود دارد؟ دیدگاهی کتابدارانه» خواستند، اولین واکنشم این بود که: «پاسخ چنین سؤالی بسیار ساده است: خیر - والسلام». اما پس از آن، متوجه شدم که باید حدود 45 دقیقه درباره این پاسخ ساده صحبت کرده و دلایلی برای آن بیابم. علاوه بر این، پاسخی چنین کوتاه و منفی به نظرم بسیار فرانسوی نما بود. همان‌گونه که می‌دانید، فرانسویها اکنون به خاطر پاسخهای منفی خود بسیار مشهور شده‌اند، این پاسخها هیچ ارتباطی با چستی سؤال ندارد: «نه» به جنگ عراق، «نه» به متن ویرایش شده ISBD(ER)، «نه» به اتحادیه اروپا و یا حتی «نه» به گوگل پرینت⁴. بنابراین، برای اینکه در انظار شبیه یک فرانسوی نباشم، هریک از واژه‌های

۱. مقاله حاضر ترجمه‌ای است از مقاله:

Patrick Le Boeuf, "Is it Possible to Organise all Information? Library ViewPoint". at Satellite Meeting to the 71st WLIC – Järvenpää, 11 – 12 August 2005: "Bibliotheca Universalis: How to Organise Chaos?" Available online: <www.kaapeli.fi/~fla/fibr05/2005Jarvenpaa_LeBoeufw.pdf>

2. Patrick Le Boeuf

۳. دانشجوی دوره دکترای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی دانشگاه فردوسی مشهد.

1. Google Print.

موجود در جمله مذکور را به منظور درک بهتر از معنای سؤال و جزئیات این موضوع، مورد بررسی قرار خواهیم داد.

1. «اطلاعات»؟

شاید مهمترین واژه در این پرسش واژه «اطلاعات» باشد. منظور از «اطلاعات» چیست؟ چگونه می‌توان تعریفی از آن ارائه داد؟

تعاریف متعددی برای «اطلاعات» ارائه شده است. مقاله ای از خوزه کلودیو تررا و ترزینا آنجلونی⁵ به مواردی چون «داده‌های سازمان یافته»، «داده‌های هدفمند یا مرتبط با هدف» و «داده‌های تفسیر شده» اشاره کرده و در نهایت بیان می‌دارد: «این تعاریف، به سایر تعاریفی که به دخالت انسانی در سازماندهی هدفمند داده‌های خام اشاره می‌کند، شباهت دارند». کلیه این تعاریف مبتنی بر تمایز میان «اطلاعات» و «داده» است. مفهوم اصطلاح «اطلاعات» را بدون تعریف داده، نمی‌توان درک نمود. در واقع، در حوزه نظریه اطلاعات، ساختاری سلسله مراتبی وجود دارد که از «داده» (موجودیت خام) شروع شده، به «اطلاعات» (موجودیت خامی که به صورتی هدفمند توسط عامل انسانی سازماندهی شده است)، سپس به «دانش» (موجودیتی غیر مادی که تنها در ذهن انسان بوده و بر مبنای منابع اطلاعاتی مختلف شکل می‌گیرد) و در نهایت به «خرد» (موجودیتی چنان اثری که هرگونه تلاش در جهت تعریف آن عاقلانه به نظر نمی‌رسد) ختم می‌شود. «داده» توسط هوا - وی لی⁶ به صورت «واقعیات، نوشته‌ها، اعداد و نمادهای پراکنده و بدون ارتباط» تعریف شده است. چنانچه قبول نماییم که «اطلاعات» اساساً «داده‌های سازماندهی شده به صورت هدفمند» می‌باشند، بنابراین باید «سازماندهی اطلاعات» را سازماندهی آنچه پیشتر سازماندهی شده است بدانیم. مسلماً در هر حال باید یا آن را سازماندهی نماییم و یا لایه‌ای جدید به سازمان آن بیفزاییم. به طور قطع، آن‌گونه که ادعا می‌کنیم به «سازماندهی نابسامانیها» نمی‌پردازیم، بلکه تنها موجودیتهایی را که از قبل نظمی درونی دارند، سازماندهی مجدد می‌کنیم. پرسش اصلی که عنوان این نشست ماهواره‌ای را تشکیل می‌دهد، در واقع «چگونگی سازماندهی نابسامانی» نیست بلکه «چگونگی سازماندهی بسامانی‌هاست».

الین سونونیوس⁷ در «زیربنای فکری سازماندهی اطلاعات»⁸ تعریفی از «اطلاعات» ارائه می‌دهد که در آن از اصطلاح «داده» استفاده نمی‌شود (اگرچه مفهوم آن در بطن تعریف وجود دارد): «اطلاعات، محتوای یک پیام است» و یا به عبارت دیگر «آنچه انتقال می‌یابد» اطلاعات است. وی می‌افزاید، در حوزه نظامهای اطلاعاتی، اطلاعات به پیامهایی که محتوای آنها (1) توسط انسانها خلق شده، (2) مضبوط بوده و (3) ارزش نگهداری را داشته باشند، محدود می‌شود.

از آنجا که بحث یانا ککلینن⁹ در پی پاسخ به این مسئله بود، بیش از این بر معنای اصطلاح «اطلاعات» تمرکز نمی‌کنیم مگر از دیدگاهی کلی، زیرا موضوع من پاسخ به این مسئله از «دیدگاه کتابخانه‌ای» بوده است.

---

2. Jose Claudio Terra & Terezinha Angeloni.

1. Hwa- Wei Lee.

2. Elaine Sevenonius.

3. The Intellectual Foundation of Information Organization.

4. Janna Kekäläinen.

2. اطلاعات «در کتابخانه‌ها»؟

پس مفهوم «اطلاعات» در زمینه خاص کتابخانه‌ها چیست؟ در این جا باید به یک ابهام پاسخ داد، زیرا وقتی می‌گوییم «اطلاعات در کتابخانه» می‌توانیم به دو دیدگاه متفاوت اشاره نماییم. منظور ما می‌تواند اطلاعات موجود در منابع کتابخانه و یا اطلاعات تهیه شده توسط کتابخانه‌ها درباره اطلاعات و مدارک حاوی این اطلاعات، باشد.¹⁰ کدام نوع از اطلاعات در این جا مورد نظر است؟ تصمیم ما پاسخ را روشن و چگونگی رویکرد ما به سازماندهی اطلاعات را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

2-1. اطلاعات موجود در منابع

کتابخانه‌ها سازماندهی این نوع از اطلاعات را به واسطه دو فعالیت به انجام می‌رسانند: (1) از میان کلیه منابع در دسترس، منابعی را بر می‌گزینند که بنا بر گفته سونونیوس «ارزش نگهداری را داشته باشند» و موارد انتخابی همراه با «منابع موجود» مجموعه کتابخانه را تشکیل می‌دهد. (2) این مجموعه را به صورت فیزیکی در قفسه‌ها تنظیم می‌کنند.

2-1-1. انتخاب اطلاعات

انتخاب اطلاعات مسئله‌ای بسیار اساسی بوده و با پیشرفتهای دیجیتالی اهمیت تازه‌ای یافته است. من البته به خوشبینی توماس هیکی¹¹ که بیان می‌دارد «همه چیز به سمت دیجیتالی شدن پیش می‌رود»، نیستم. پنج قرن پس از ابداع چاپ، همچنان کار تبدیل کلیه دستنوشته‌های قرون وسطایی به مدارک چاپی را به اتمام نرسانده ایم - پس برای تبدیل کلیه متون چاپی به قالب فناوری جدید چه مدت زمانی لازم خواهد بود؟ موقعیت ما بسیار شبیه وضعیت اوایل قرن شانزدهم است. نظاره گر تحولی عظیم در فناوری هستیم و باید برای تعیین اولین و مهمترین مدارکی که باید در قالب محملهای جدید در آید، دست به انتخاب بزنیم. نمی‌توان کلیه اطلاعات موجود در محملهای آنالوگ را تحت قالب وب در آورد. درست همان گونه که در قرن شانزدهم، تبدیل تمام دستنوشته‌ها به کتابهای چاپی در یک زمان امکان‌پذیر نبود. در 20 سال آینده، وب اصلی ترین راه انتقال مفاهیم شده و استفاده از محملهای «سنتی» (منظور تنها کتاب نیست)¹² بتدریج به برخی از نیازهای خاص محدود خواهد شد، درست همانند قرن شانزدهم که استفاده از دستنوشته‌هایی که زمانی روش عادی انتقال مفاهیم بودند، رفته رفته به موارد خاص و محیطهای خصوصی محدود گردید (و البته امروزه نیز همچنان دستنوشته تهیه می‌کنیم). شاید بتوان گفت، انتقال نیافتن اطلاعات موجود به محملهای نوین، مسلماً راه مناسبی برای «سازماندهی» اطلاعات نخواهد بود.

---

1. تمایز میان این دو به خوبی توسط سونونیوس در کتاب «بنیاد فکری سازماندهی اطلاعات» تبیین گردیده است: «تفاوتی عمده میان سازماندهی اطلاعات به منظور گردآوری مجموعه‌ای دایرةالمعارف گونه از دانش و سازماندهی اطلاعات به منظور بازیابی آن وجود دارد. در مورد اول، آنچه نظم می‌یابد اطلاعات است و در مورد دیگر، این مدارک حاوی اطلاعات مانند کتابها که در قفسه‌های کتابخانه طبقه بندی می‌شوند و یا جانشینهای آنها مانند فهرست‌برگه‌ها هستند که در فهرست نظم می‌یابند. در حوزه بازیابی اطلاعات، هدف از سازماندهی اطلاعات، نه گردآوری، که توصیف است.

2. Thomas Hickey.

1. استفاده از فرایندهای انتقال محتوا در حوزه ضبط صدا حدوداً یک قرن سابقه دارد. هرگاه محملهای جدیدی به وجود یابند، محتوای صوتی محملهای مختلف را باید به آنها منتقل نمود. مسلماً حجم زیادی از این محتوای صوتی به اندازه کافی ارزشمند نبوده و لذا تنها از طریق همان محملهای قدیمی دسترس پذیر خواهند بود. به عبارت دیگر، محتوای صوتی مذکور به محمل جدید منتقل نمی‌شود.

در قرن شانزدهم، دانشمندان و ناشران از نزدیک با فرایند انتخاب درگیر بودند. چند سال پیش، هنگام نگارش یک مقاله - که هرگز تمام و چاپ نشد - فرصتی یافتم تا کتاب چاپی منتشر شده در سال 1521 در بازل توسط یوهان فروبن¹³ را مطالعه کنم. یوهان فروبن ناشر و دانشمند بود و با سایر دانشمندان در زمینه انتخاب متونی که باید اول منتشر شوند، همکاری می نمود. وی در مورد این کتاب خاص، به توصیه بناتوس رنانوس¹⁴ دانشمند انسان گرا که به تازگی دستنوشته ای قدیمی شامل رساله های بلاغی را در کتابخانه اسپیر¹⁵ یافته بود، عمل نمود. بناتوس رنانوس عقیده داشت دستنوشته مذکور ارزش چاپ شدن را دارد اگرچه بخشهایی از متن آن تا حد زیادی از بین رفته بود. یوهان فروبن پیشگفتاری بر متن افزوده و در آن بیان داشت: «برای آنکه هیچ فرصت مغتنمی از دست نرود، [از میان آن دستنوشته های قدیمی] برخی نکات بلاغی لاتینی را برگزیده تا چاپ نمایم [...]». چنانچه خواننده هر آینه سودی از این [نشریه] حاصل آورد، همه را مدیون عالی جناب بناتوس رنانوس خواهد بود، زیرا او این دستنوشته را از کتابخانه اسپیر فرا آورده و حیاتی مجدد به آن بخشیده است؛ دستنوشته ای که در غیر این صورت محکوم به فراموشی و فنا بود، گویی که از جهانی دیگر است».

ممکن است جمله بندی و کلمات مطالب فوق نسبت به آنچه امروزه به کار می بریم بسیار متفاوت باشد، اما ایده اصلی همان است. کتابهای چاپی و سایر محملهای «سنتی» از «جهان دیگری» هستند که در آن اطلاعات مدفون و «محکوم به فراموشی» است. هنگامی که آنها را دیجیتالی نموده و از طریق وب در قالب الکترونیکی دسترس پذیر نمایم، اطلاعات را «حیاتی مجدد» بخشیده ایم. آنها که چنین ابتکاری به خرج می دهند، مانند گوگل به منزله یک مصداق معروف، جدید و بحث برانگیز، این کار را انجام می دهند¹⁶ تا همانگونه که یوهان فروبن پنج قرن پیش می گوید، هیچ فرصت مغتنمی از دست نرود. البته، این بدان معنا نیست که نه گوگل و نه فروبن پنج قرن پیش از گوگل، علاقه ای به کسب پول بیشتر نداشته اند.

خواه نا خواه، واضح است که تاریخچه چاپ مستقیماً با ظهور کاپیتالیزم در قرن شانزدهم و بیشتر از آن با گسترش نهضت انسان دوستی و عشق به فرهنگ ارتباط داشت. لوسین فور و هانری - ژان مارتن¹⁷ در کتاب «ظهور کتاب»¹⁸ بیان داشته اند که ناشران قرن شانزدهم تنها بر کتابهایی سرمایه گذاری می کردند که نسبت به بازگشت سرمایه خود از آنها اطمینان داشتند و این در نهایت به انتخاب محتاطانه متون منجر می شد. به نظر می رسد امروزه نیز چندان تفاوتی به وجود نیامده باشد (به جز اینکه احتمالاً بناتوس رنانوس اگر هم اکنون زنده بود علاقه ای به کار برای گوگل نداشت و یا به احتمال گوگل مانند فروبن تمایلی به دعوت کاربران خود به «احساس دین تمام کمال به کتابخانه دانشگاه استنفورد» ندارد).

در قرن شانزدهم، چاپ و نشر تنها در مناطق و شهرهای ثروتمند و قدرتمند از نظر سیاسی، امکان گسترش و توسعه داشت. این مکانها نسبت به سایرین شانس بیشتری برای انتخاب اطلاعات مورد نظر جهت تبدیل به محمل جدید و تصمیم گیری درباب چيستی داده هایی که دسترس پذیر خواهند شد داشته و می توانستند ایده های خود را القا نمایند. پنج قرن بعد، این اصلی ترین مسئله بحث برانگیز در مورد گوگل پرینت

2. Johann Froben.
3. Beatus Rhenanus.
4. Speyer.

۱. گوگل در این راستا ادعا می کند که هدفش "سازماندهی اطلاعات جهان است، اما هنوز همه اطلاعات به صورت پیوسته در نیامده اند".

2. Lucien Febvre & Henri - Jean Martin.
3. The Coming of the book.

است. اقلیتهای فرهنگی فاقد قدرت سیاسی و اقتصادی، به سختی می‌توانند در فرایند این انتخاب اطلاعات شرکت نمایند. منظور من از «اقلیتهای فرهنگی» اروپا و یا در دیدی خردتر، فرانسه - جایکه بحث گوگل پرینت بالاگرفت- نیست، بلکه منظور اقلیتهای فرهنگی داخل اروپا و یا حتی داخل فرانسه و سایر نقاط جهان است: سامی های فنلاند، ساکنان نروژ و سوئد، بریتانیها، کرواتها، کریولهای اهل فرانسه، باسکهای فرانسه و اسپانیا، مائوریهای نیوزیلند¹⁹ و.... چرا باید رویکرد «آنگلوساکسونی» گوگل پرینت در انتخاب، بهتر از انتخابی در سطح اروپایی و یا حتی ملی باشد؟ البته شخصاً به عنوان یکی از اعضای این اقلیتهای فرهنگی، در فرانسه، با روال انتخاب روشنفکرانه گوگل پرینت موافقترم تا انتخابهای رادیکالی کتابخانه دیجیتالی گالیکا وابسته به کتابخانه ملی فرانسه....²⁰

انتخاب اطلاعاتی که باید در قالب فناوری جدید در آیند، یکی از مهمترین جنبه‌های سازماندهی اطلاعات بوده و کتابخانه‌ها در آن نقشی همانند نقش انسان گرایان قرن شانزدهم دارند. به عبارت دیگر، همانند همکاری بناتوس رانوس با فروبن، کتابخانه‌ها به منزله یک عامل توصیه کننده عمل می‌کنند.

2-1-2. تنظیم فیزیکی محلهای اطلاعاتی

اطلاعات موجود در مدارک مستقیماً توسط کتابداران به صورت فیزیکی در مجموعه کتابخانه برای کاربران نهایی نظم دهی می‌شوند. این هدف به واسطه شماره‌های بازیابی که بر مبنای طرحهایی چون رده‌بندی دهدهی دیویی انتخاب می‌شوند، تحقق می‌یابد. این فعالیت در واقع با رده‌بندی که بخشی از فرایند خلق اطلاعاتی درباره مجموعه کتابخانه و اطلاعات موجود در آن است، ارتباط پیدا می‌کند.

2-2. اطلاعاتی که توسط کتابخانه‌ها درباره خود اطلاعات و محلهای آن تهیه می‌شود

کتابداران، این نوع از اطلاعات را از طریق فهرستنویسی، که اصلی ترین موضوع این مقاله است، سازماندهی می‌نمایند.

3. «سازماندهی» اطلاعات در کتابخانه‌ها؟

در این بخش «سازماندهی اطلاعات در کتابخانه‌ها» را به منزله «سازماندهی اطلاعات کتابشناختی» قلمداد خواهیم کرد. ملاکهای سازماندهی اطلاعات کتابشناختی بسیار زیاد است. اما الین سونونیوس در «زیربنای فکری سازماندهی اطلاعات» به روشنی دلیل تعمد در توجه به «اثر» به منزله یک ملاک اصلی را توضیح می‌دهد:

---

۱. نیکلاس (Nicolas, 2003) طی مقاله بسیار جالبی بیان می‌دارد: «نویسنده اهل کشوری است که کتابخانه‌ها و سایر مؤسسه‌ها قادر به حل مشکل اقلیتهای قومی نمی‌باشند، زیرا که میان اسطوره وحدت جمهوری فرانسه و چند ملیت گرایی آنگلوساکسون تعارض وجود دارد. ۲. می‌توانم در گوگل پرینت مجموعه اشعار دوزبانه (انگلیسی - برتونایی) شاعره برتونایی که اکثر اشعارش مربوط به سرکوب بریتانیا توسط فرانسویهاست، بیابم. در حالی که در گالیکا مدارک مربوط به اواخر قرن هجدهم را می‌یابم که در آنها بریتانی‌ها را هواداران سرسخت انقلاب فرانسه معرفی کرده است. در گوگل پرینت دستورنامه مدرن آموزش زبان بریتانی را می‌یابم، در حالی که در گالیکا، کتاب دستور زبان مربوط به قرن نوزدهم، تنها منبع قابل بازیابی به زبان بریتانی است. در گوگل پرینت مطالب تحقیقاتی جالبی در مورد ارتباط میان زبان بریتانی با زبانهای سلتی بریتانیا را می‌یابم، در حالی که در گالیکا تنها مجموعه ای از داستانهای عامیانه بریتانی و همچنین راهنمای مسافر برای استان بریتانی فرانسه بازیابی می‌شود. در مجموع، دیدگاه آمریکایی و یا آنگلوساکسونی گوگل پرینت بسیار کمتر از دیدگاه رادیکال گالیکا است. البته این بدان معنا نیست که من گوگل پرینت را برای سازماندهی تمام مدارک مرتبط با بریتانی‌ها کافی می‌دانم...»

«هر مجموعه‌ای از ویژگیها، قابلیت ایجاد دسته‌های متفاوتی از مدارک حاوی اطلاعات را دارا هستند، مثلاً اندازه یکسان، رنگ یکسان، موضوع یکسان و یا داشتن پدیدآور مشترک. با وجود این، مهمترین ویژگی برای نظامی که در پی سازماندهی اطلاعات است، «شمول بر یک اثر»²¹ می‌باشد. هیچ یک از سایر ویژگیها از نظر قابلیت گردهم آوری آثار، قدرت این ویژگی را ندارند؛ زیرا مدارکی که در این ویژگی مشترک هستند، در واقع حاوی اطلاعاتی یکسان می‌باشند. چنانچه سازماندهی اطلاعات هیچ معنای دیگری نداشته باشد، حداقل به معنای گردهم آوردن کلیه اطلاعات مشابه خواهد بود.»

در جای دیگری از همان کتاب وی می‌افزاید: «اثر، گروه یا خانواده‌ای از مدارک است که در آن هر مدرک در اصل شامل همان اطلاعات و یا محتوای فکری و هنری اولیه است.» ایجاد گروههای آثار، کار اصلی سازماندهی اطلاعات خواهد بود.

سونویوس بیان می‌دارد «اگرچه، موضوع از نظر اهمیت در سازماندهی مدارک و ایجاد دسترسی به آنها، رقیب پدیدآور محسوب می‌شود، [...] استفاده از جستجوهای موضوعی افزایش چشمگیری داشته است، به اندازه‌ای که امروزه، توجه به اهمیت روز افزون سازماندهی اطلاعات با کمک موضوع، به منزله تغییر در پارادایم غالب مطرح شده است.»

از گفته‌های سونویوس چنین بر می‌آید که «دیدگاه سنتی کتابخانه‌ای» در باب سازماندهی اطلاعات خود عاملی محدود کننده است. ما به عنوان کتابدار، خود را به سازماندهی بر محور اثر (آثار از طریق نام پدیدآور و عنوان شناسایی می‌شوند) و موضوع، محدود ساخته‌ایم. آثار در ردیف اول و بعد ویرایشها و نسخه‌ها، پدیدآورندگان و موضوعات سه گروه از موجودیتهایی است که در مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی²² تبیین گردیده‌اند. ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی در واقع نشانگر دید محدود ما نسبت به سازماندهی اطلاعات کتابشناختی است.

توصیف کاملی از بحث ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی ارائه نخواهم داد، زیرا اطمینان دارم باربارا تیلت²³ در صحبت‌های خود این کار را خواهد کرد. علاوه بر این، در نظر ندارم که این مدل را مورد نقد و بررسی قرار دهم. هدف، تأکید بر این مسئله است که دیدگاه کتابخانه‌ای نسبت به سازماندهی اطلاعات از دو جنبه بسیار محدود است: 1) شامل مواردی که شرایط سازماندهی بر مبنای اثر را ندارند، نمی‌شود. 2) زمانی که اطلاعات را بر مبنای اثر سازماندهی نمود، توقف کرده و از آن مرحله فراتر نمی‌رود، که این می‌تواند مشکل ساز باشد.

در این جا برخی مثالها برای پشتیبانی از چنین ادعای بحث برانگیزی ارائه می‌شود.

3-1. پدیدآورندگان که در چارچوب ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی نمی‌گنجد

ماهیت نقش برخی پدیدآورندگان و یا ماهیت اثر آنها، قرار دادن آنها و پیشینه‌های کتابشناختی مرتبط با آنها را در چارچوب مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی مشکل می‌سازد. به طور کلی، وضعیت

---

1. Embodying the same work.

1. Functional Requirements of Bibliographic records (FRBR).

2. Barbara Tillett.

این پدیدآورندگان به گونه ای است که برای سازماندهی اطلاعات کتابشناختی آثار آنها، توجه صرف به گروه‌بندیهای سنتی آثار یا موضوعات، نامطلوب خواهد بود.

3-1-1. پدیدآورندگانی با ماهیت سیاسی و یا قانون‌گذار

رویکرد سنتی و محدود ما به سازماندهی اطلاعات، در مورد پدیدآورندگان دارای ماهیت سیاسی و یا قانونگذار مناسب نیست. به عنوان مثال، چنانچه "Roosevelt, Franklin D., 1882 – 1945" را در فهرست کتابخانه کنگره مورد جستجو قرار دهید، 294 بازیافت خواهید داشت و در صورتی که تحت سرشناسه تنالگانی "United states . President (1933 – 1945: Roosevelt)" جستجوی خود را انجام دهید، 209 مدرک بازیابی خواهد شد. مسلماً میان این بازیافته‌ها همپوشانی وجود خواهد داشت، اما در نهایت تقریباً 500 پیشینه مجزا به ترتیب الفبایی عنوان بازیابی خواهید نمود. کاربران نهایی قادر به حصول نتیجه مطلوب از میان 500 بازیافت نخواهند بود. عملکرد «کنترل کتابشناختی» که آن قدر به آن می‌بالیم، در این مورد درست همانند «هرج و مرج در گوگل» است. گفته می‌شود با استفاده از مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی می‌توان حجم این بازیافته‌ها را از طریق معرفی آثار در ابتدا و سپس قالبهای مختلف هر اثر محدود ساخت. استفاده از این روش در چنین حالتی به نظر مفید می‌رسد، اما چنانچه بازیافته‌های حاصل از جستجوی هر یک از هویت‌های کتابشناختی روزولت را مرور نمایید، به سرعت در می‌یابید که هر قالب به یک اثر خاص اشاره دارد و در حوزه سیاست چنین امری عادی است. کمتر پیش می‌آید که از یک اثر، برداشته‌ها و قالبهای متفاوتی تهیه شود. استفاده از مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی، در اینجا مفید فایده نخواهد بود. فهرست همگانی پیوسته کتابخانه کنگره، محدودسازی جستجو را با کمک تاریخ، زبان، نوع، مکان و محل نشر امکان پذیر ساخته است، اما از میان کلیه این ملاکها، تنها می‌توان ملاک «تاریخ» را تا حدودی برای سازماندهی اطلاعات ارزشمند دانست، زیرا از نظر زمانی، امکان ارتباط دادن برخی وقایع به دوره زندگی و کار روزولت را برای کاربران نهایی فراهم می‌سازد.

و اما مثالی دیگر. چنانچه در فهرست کتابخانه ملی فرانسه به جستجوی آثار لویی چهاردهم بپردازید، کمتر از 1029 مورد بازیافت نخواهید داشت. بار دیگر، کاربر نهایی توانایی استفاده از چنین بازیافت عظیمی را نخواهد داشت و با نگاهی سطحی به نتایج بازیابی شده، می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی نیز توانایی کاهش موارد بازیابی شده را ندارد، زیرا هر مدرک توصیف شده مرتبط با یک اثر خاص است. به صورت پیش فرض، پیشینه‌ها براساس الفبایی عنوان نمایش داده می‌شوند. فهرست رایانه ای کتابخانه ملی فرانسه، امکان ترکیب جستجوی پدیدآور با واژه‌های عنوان را فراهم می‌سازد، اما واژه‌های عنوان مهار شده نیستند. می‌توانید جستجوی خود را در مورد لویی چهاردهم به عنوان پدیدآور با جستجوی موضوعی ترکیب کنید؛ اما متأسفانه، بسیاری از پیشینه‌های مرتبط با لویی چهاردهم، سرعنوان موضوعی ندارند. فهرست مذکور، مرتب سازی بازیافته‌ها از نظر نوع، پدیدآور، عنوان، تاریخ، زبان و کشور محل نشر را میسر می‌سازد. بار دیگر بجز در مورد تاریخ، سایر ملاکها معضل سازماندهی اطلاعات در این مورد را حل نمی‌کنند.

آنچه فقدان احساس می‌شود، ترکیبی از سازماندهی بر مبنای پدیدآور و موضوع است. بنابراین، تمرکز سنتی بر سازماندهی مبتنی بر اثر، کاملاً بی‌ربط به نظر می‌رسد. هنگامی که در پی مدارک مرتبط با فرانکلین دی. روزولت و یا لویی چهاردهم هستیم، فهرستهای کتابخانه‌ای نباید فهرستی سازمان یافته از آثار (یا «عنوانهای اصلی» و «عنوانهای فرعی نامرتب») ارائه دهند، بلکه باید فهرستی با نظم اولیه موضوعات عام و یا عباراتی مربوط به حوزه‌های سیاسی (اعم از دیپلماسی، سیاست اقتصادی و...)، و سپس با نظم ثانویه آثار ارائه نمایند. در چنین حالتی، «ناسامانی کلان» را به «خرده ناسامانی» تقسیم‌بندی کرده‌ایم.

3-1-2. پدیدآوردگانی که آثار آنها اجازه استفاده از مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی

را نمی‌دهد

حتی در میان پدیدآورندگان آثار ادبی نیز مواردی وجود دارند که نسبت به راهبردهای ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی و حتی فراتر از آن، به محدودیتهای سازماندهی اطلاعات نیز مقاومت نشان می‌دهند. در این جا فرصتی برای پرداختن به جزئیات «مشکلات فهرست‌نویسی آثار امیلی دیکینسون»²⁴ ندارم. تنها به این نکته بسنده می‌نمایم که از 254 پیشینه کتابشناختی بازایی شده در فهرست کتابخانه کنگره تحت مدخل "Dickinson, Emily, 1830 – 1886" بیش از 200 مورد توصیفگر قالبهای مختلفی هستند که هر یک با اثری خاص ارتباط دارند. به عنوان مثال، شعرهای بسیار کوتاه دیکینسون (آنقدر کوتاه که فهرست‌نویسان نمی‌توانند تک تک آنها را به صورت جداگانه مد نظر قرار دهند)، همواره در قالب مجموعه‌هایی متفاوت توسط مترجمان و یا گردآورندگان مختلف گردآوری می‌شوند. بنابراین، در چنین وضعیتی استفاده از مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی کمتر می‌تواند به کاهش تعداد پیشینه‌های بازایی شده کمک نماید. قابلیت‌های مرتب‌سازی در فهرست همگانی پیوسته کتابخانه کنگره اعم از عنوان کامل، پدیدآور اصلی و تاریخ (به ترتیب از کم به زیاد و یا از زیاد به کم) به کاربران امکان بهره‌برداری مطلوب از چنین فهرست بلند و بالایی را نمی‌دهد. به نظر من، مرتب‌سازی نتایج از نظر نوع (اعم از اشعار، نامه‌ها، آثار برگرفته)²⁵ و در هر یک از انواع براساس نام گردآورنده و یا مترجم، جریان سازماندهی اطلاعات را بهبود خواهد بخشید.

در فهرست کتابخانه ملی فرانسه، 6735 پیشینه کتابشناختی در ارتباط با ولتر وجود دارد. این 6735 پیشینه به ترتیب الفبایی عنوان و یا بنابر خواست و نیاز کاربر براساس تاریخ، زبان، محل نشر، پدیدآور اصلی، نوع، و یا کد رابط قابل مرتب‌سازی بوده و با استفاده از همین معیارها می‌توان نتایج را محدود نمود. باید راه‌حلهای بهتری برای سازماندهی این اطلاعات وجود داشته باشد؛ اگرچه در حال حاضر نمی‌توانم راه‌حلی عملی ارائه نمایم. فهرستهای چاپی قرن نوزدهم در سازماندهی آثار پدیدآورندگان چون ولتر، از فهرست همگانی پیوسته کتابخانه ملی فرانسه در وضعیت کنونی هوشمندانه‌تر عمل می‌کردند.

3-2. ناشران

فهرستهای کتابخانه‌ای به کاربران نهایی اجازه جستجو از طریق نام ناشر را نمی‌دهند. اما در مواردی که این امکان وجود دارد، چگونه باید فهرست پیشینه‌های بازایی شده را نظم داد؟ آیا با توجه به تصور سنتی خود

1. Emily Dickinson.

2. بسیاری از پیشینه‌های مرتبط با امیلی دیکینسون در فهرست کتابخانه کنگره در واقع مربوط به برداشتهای موزیکال آثار وی است.

از سازماندهی اطلاعات، باید نظم را براساس سرشناسه‌های پدیدآور/عنوان که نشان دهنده آثار هستند برقرار ساخت؟ یا براساس تاریخ؟ یا براساس شماره های استاندارد بین المللی کتاب جهت مشخص ساختن ترتیب و توالی انتشار مدارک که به نظر مؤثرتر از تنظیم موارد بازیابی شده براساس الفبایی نام پدیدآورنده است. یا شاید باید انتخاب را بر عهده کاربر نهایی گذاشت؟ پاسخ قطعی برای این مسئله ندارم.

3.3. موضوعات بسیار عام

چنانچه جستجویی تحت مدخل «علوم رایانه» در فهرست کتابخانه کنگره انجام دهید، 242 پیشینه بازیابی خواهد شد. این پیشینه ها براساس سرشناسه (عم از پدیدآور یا عنوان) مرتب شده اند و این امکان برای کاربران نهایی وجود دارد که پیشینه های بازیابی شده را براساس عنوان و یا تاریخ مرتب نمایند. از این بهتر چگونه می توانیم به کاربران خدمت کنیم؟ اما آیا واقعاً سرعنوانهای موضوعی مورد استفاده بسیار عام نبوده اند؟ مجدداً پاسخی برای آن ندارم.

3.4. محدودیتهای استفاده از مدل ملزومات کارکردی پیشینه های کتابشناختی

پایگاه داستان باب²⁶ نمونه ای موفق از به کارگیری مدل ملزومات کارکردی پیشینه های کتابشناختی است و من واقعا یکی از طرفداران این نظام هستم. اما از بابت برخی محدودیتهای آن نگرانم؛ محدودیتهایی که ربطی به نقایص مفهومی مدل ندارند بلکه در واقع به ماهیت داده های موجود در نظام مربوط می شوند. «فیکشن فایندر» اطلاعات کتابشناختی را ابتدا براساس مدل ملزومات کارکردی پیشینه های کتابشناختی و رویکرد سنتی سازماندهی اطلاعات، در قالب آثار و سپس در مجموعه های مربوط به قالبهای متفاوت انتشار براساس ویژگی زبان هر برداشت خاص، سازماندهی می نماید. پس از آن، مجموعه های مذکور بر مبنای تعداد کتابخانه های عضو شبکه OCLC که حداقل یک نسخه از آثار مربوط را دارند، تنظیم می شوند. به عنوان مثال، اثر «آلیس در سرزمین عجایب» در این پایگاه 1595 مدرک وجود دارد که 966 مورد از آنها به زبان انگلیسی است. به نظر من دقیقاً 966 نسخه وجود دارد که کاربران انگلیسی زبان احتمالاً علاقه مندند آنها را سازماندهی شده ببینند. نمی توان بیان داشت که برای این موارد هیچ گونه نظمی در فیکشن فایندر در نظر گرفته نشده است، آنها براساس تعداد نسخه های موجود در کتابخانه های عضو شبکه ورلد کت²⁷ تنظیم شده اند. اولین مدرک به نمایش در آمده در فهرست بازیافتها، در سال 1960 منتشر شده که نه مربوط به زمان لوئیس کارول است و نه زمان ما، اما چون 1721 کتابخانه حداقل یک نسخه از آن را نگهداری می کنند، رتبه اول را کسب کرده است. چگونه می توان این 966 بازیافت را به گونه ای مفید برای کاربران نهایی سازماندهی نمود. آیا عنوانهای قراردادی همانگونه که احتمالاً در قوانین آتی فهرست نویسی RDA²⁸ نیز مطرح خواهد شد، مفید خواهند بود؟ امیدوارم، اما همچنان شک دارم و نمی دانم دقیقاً چگونه می توان با چنین مشکلی کنار آمد. حجم عظیم اطلاعاتی که باید سازماندهی نمود، سازماندهی تمام آن را عملاً بسیار مشکل می سازد و البته 966 ویرایش مختلف در مقابل تمام اطلاعات، رقم بسیار کوچکی است....

4. سازماندهی تمام اطلاعات در کتابخانه ها؟

1. Fiction Finder (<http://fictionfinder.oclc.org>).
2. World Cat.
3. Resource Description and Access.

و دقیقاً کلمه کوتاه و غلط انداز «تمام» عنصری بسیار مهم در سؤالی بود که از من شد. منظور از «تمام اطلاعات» در چارچوب کتابخانه چیست؟

مجدداً با ابهامی اساسی سروکار داریم. منظور از «تمام اطلاعات کتابشناختی» اطلاعات مربوط به تمام انتشارات است و یا تمام اطلاعات مربوط به انتشارات؟

4.1. اطلاعات درباره تمام انتشارات

اولین برداشت از این سؤال مجدداً به بحث انتخاب باز می‌گردد. آیا اطلاعات مربوط به هر آنچه را که وجود دارد (و یا حداقل تمام آنچه در مجموعه کتابخانه وجود دارد) باید سازماندهی نمود (آیا این کار برای ما مطلوب است و یا اصولاً قادر به انجام آن هستیم؟) به عبارت دیگر، آیا اجازه سازماندهی نکردن اطلاعات مربوط به برخی موارد خاص را داریم؟

مثالی معروف در این زمینه وجود دارد، «کنراد گسنر» در کتاب خود «کتابخانه جهانی»²⁹ که نشست حاضر نیز وامدار آن است، دست به انتخاب زده است. با وجود استفاده از واژه «جهانی» در عنوان کتاب، وی بیشتر آثار لاتینی، یونانی و عبری را مورد توجه خود قرار داده است.

امروزه، حتی کتابخانه‌های ملی که مسئولیت تهیه کتابشناسیهای ملی را بر مبنای حجم عظیمی از واسپاریهای قانونی دارند نیز دست به انتخاب می‌زنند. آنها الزاماً اطلاعات مربوط به تمام مدارکی را که از طریق واسپاری قانونی دریافت می‌کنند، در کتابشناسیهای ملی وارد نمی‌کنند. به عنوان مثال کتابخانه کنگره کتابهای درسی آموزشگاهی را فهرستنویسی نمی‌کند؛ کتابشناسی ملی فرانسه بازیهای ویدئویی را فهرستنویسی می‌کند اما بازیهایی با وسایل قدیمی تر را فهرست نمی‌نماید.

این مسئله در مورد وب بیشتر صادق است. کتابخانه‌ها با وب همانند کتابها، لوحهای فشرده و یا دی. وی. دی. ها برخورد نمی‌کنند، اما در هر حال، گاه دست به فهرستنویسی آن می‌زنند. با وجود این، تمام منتقدان بر این مسئله اتفاق نظر دارند که کتابخانه‌ها نمی‌توانند تمام وب و یا حتی بخش عمده‌ای از آن را فهرستنویسی کنند. این مسئله حتی در مورد کشورهایی که قانون واسپاری وب ملی دارند نیز صادق است. مسلم است، با بخش ملی وب جهانی، نمی‌توان با کمک همان روشهای سابق و با همان میزان جامعیت مورد استفاده در سازماندهی سایر مدارک واسپاری شده برخورد نمود.

4.2. تمام اطلاعات در مورد انتشارات

عبارتهای توصیفی متعددی را می‌توان درباره هر مدرک ساخت، اما باز هم به خاطر برخی دلایل بدیهی، باید تعداد معدودی از این عبارتها را مورد استفاده قرار داد. همانگونه که سونوئوس بیان می‌دارد: «به صورت بالقوه، هر ویژگی و یا پاره‌ای از ویژگیها را می‌توان به منزله توصیفی جهت ایجاد مجموعه‌های مختلف مورد استفاده قرارداد؛ مجموعه‌هایی که بالقوه مورد علاقه کاربران هستند نیز بسیار متعدّدند. البته، از این میان پنج مورد بیش از سایر موارد مورد علاقه کاربران می‌باشند که مشخصاً با هدف گردهم‌آوری پیوند می‌یابند:

- مجموعه تمام مدارکی که اساس اطلاعاتی یکسانی دارند (اثر)

- مجموعه تمام مدارکی که اطلاعات یکسانی را در بر می گیرند (ویرایش)
- مجموعه تمام مدارکی که از یک ریشه گرفته شده اند (اثر مادر)
- مجموعه تمام مدارک از یک پدیدآور
- مجموعه تمام مدارک در یک حوزه موضوعی خاص.

معمولاً آن دسته از عناصر اطلاعاتی که قابلیت سازماندهی مدارک در قالب مجموعه هایی با هدف گردهم آوری را ندارند و یا نمی توانند در راستای فلسفه وجودی³⁰ فهرست کتابخانه عمل کنند، نادیده گرفته می شوند. این اصل کفایت و ضرورت³¹ است که توسط سونونیوس بدین گونه تعریف می شود: «توصیفها باید برای رسیدن به هدفهای از پیش تعیین شده کافی بوده و نباید شامل عناصر غیر لازم شوند».

بنابراین، موارد زیر، مجموعه ای از عناصر اطلاعاتی هستند که احتمالاً برخی از کاربران به خواندن و یا بازیابی آنها علاقه مندند، اما هرگز نمی توانند آنها را در فهرست بیابند: «این کتاب بسیار خسته کننده است»، «سه آهنگ موجود در این لوح فشرده، جزء موسیقی های مناسب بعدازظهر به شمار می آیند»، «در این فیلم برخی از گفته های شکسپیر نقل شده است»³²، «مرد داخل این نقاشی، کمی شبیه به یک مومین³³ است» و... انتظار ندارم فهرست نویسان در پی تهیه پیشینه هایی با اطلاعاتی از این دست باشند (بخصوص نمونه های اول و چهارم)، بلکه منظور من تنها تأکید بر این نکته است که ما دانسته بسیاری از عناصر اطلاعاتی را نادیده می گیریم. برخی از این عناصر اطلاعاتی ممکن است به نظر بی اهمیت بیایند، اما پاره ای از آنها نیز می توانند برای محققان اهمیت فوق العاده ای داشته باشند. امکان پذیر بودن یا نبودن سازماندهی تمام اطلاعات، مسئله دیگری است. نکته اساسی این است که تمام اطلاعات ثبت نمی شود، و از این رو، مسلماً نیازی به سازماندهی آنها نیز وجود نخواهد داشت.

5. از دیدگاه کتابخانه ای، سازماندهی تمام اطلاعات «امکان پذیر» است؟

در این جا به پرسش به صورت کامل پاسخ خواهم داد...

لفظ «امکان پذیر» در این پرسش ابهام انگیز است. آیا منظور از آن تنها جنبه های فنی یا به عبارتی امکان انجام سازماندهی جامع اطلاعاتی به صورت فنی است یا برداشت ما باید شامل مسائل ضمنی دیگری نیز باشد. به عنوان مثال: «آیا سازماندهی تمام اطلاعات موجود امکان پذیر و مطلوب است؟» مطلوبیت سازماندهی جامع اطلاعات، پرسشی کاملاً متفاوت است، اگرچه به نظر من مطلوبیت در پیوند مستقیم با قابلیت اجراست و نباید به صورت مجزا مد نظر قرار گیرد. با وجود این، در این جا به این پرسش اصلاً پاسخی نمی دهم؛ زیرا جزئیات

1. Raison d'etre.

2. Principle of Sufficiency and Necessity.

۱. در تدوین این مثال، در واقع در فکر فیلم "آیاداهوی خودم" اثر گاس ون سان (۱۹۹۱) بودم. تقریباً نیمی از کلام این فیلم بر مبنای نمایشنامه

هنری پنجم شکسپیر نوشته شده است. مسلماً چنین مسئله ای برای دانشمندان شکسپیر شناس و محققان حوزه سینما بسیار مهم خواهد بود. این در حالی است که در هیچ یک از دو فهرست کتابخانه کنگره و کتابخانه ملی فرانسه، این مسئله ذکر نشده است، در حالی که در سایت آمازون و چند سایت شخصی دیگر چنین مطلبی مطرح گردیده است (به عنوان مثال در سایت <http://scifiscripts.name2host.com/msol/idaho.html> به این مسئله تحت گزینهای با نام «دیالوگهای افزوده»!! اشاره می شود).

بنابراین، به منظور نگارش پایان نامه دکترای خود در مورد تأثیر شکسپیر بر سینما، بهتر است از سایت آمازون استفاده کنید تا فهرست کتابخانه...

۲. مومین ها (Moomins) شخصیت های داستانی معروفی در داستانها و افسانه های فنلاندی هستند.

فلسفی آن ما را از بحث اصلی بسیار دور می سازد. اما با وجود احتمال این که مجدداً به صورت یک منفی باف فرانسوی به نظر بیایم، فکر می کنم، سازماندهی تمام اطلاعات مطلوب نباشد، اما در این مورد بحث نمی کنم. تا آنجا که به قابلیت اجرا از نظر فنی مربوط می شود، این پرسش به سه پرسش دیگر منتهی می شود: چه کسی این اطلاعات را سازماندهی می کند؟ این اطلاعات چگونه سازماندهی می شوند؟ و این نظم چگونه به نمایش در می آید؟

5-1. چه کسی این اطلاعات را سازماندهی خواهد کرد؟

با توجه به محدودیتهای اقتصادی، مسلم است که کارکنان کتابخانه‌ها در هیچ کجای دنیا برای "سازماندهی تمام اطلاعات (آنالوگ یا دیجیتال)" کافی نیستند. آیا فهرست‌نویسی مبتنی بر برون‌سپاری (قراردادی)³⁴ راه حلی برای این مشکل است؟ شخصاً تصور نمی کنم فهرست‌نویسی قراردادی، تمام مشکلات، بخصوص مشکل فهرست‌نویسی را حل کند.

5-1-1. غنی سازی محتوا با استفاده از منابع خارجی

برخی از کتابخانه‌ها پیشتر از این به فکر غنی سازی پیشینه‌های کتابشناختی با استفاده از منابع خارجی افتاده اند. این مسئله بخصوص یکی از نقشهای اصلی گروه مشاور غنی سازی کتابشناختی³⁵ وابسته به کتابخانه کنگره آمریکا است. پروژه BEAT شامل برقراری پیوند میان پیشینه‌های کتابشناختی و فهرست مندرجات کتابها در سطح وب، استفاده از داده‌های کتابشناختی ناشران در قالب ONIX، برقراری پیوند میان متون نمونه و تصویر روکشهای کتاب و سرگذشتنامه پدیدآور که توسط ناشر نیز در قالب ONIX ارائه می شوند؛ اضافه کردن چکیده، گزارمان و نقد و بررسی از منابع مختلف و... می باشد.

برخی از فروشندگان نیز تاکنون چنین خدماتی را با نام «غنی سازی محتوا» ارائه کرده اند.

تمام این ابتکارها، بدون توجه به میزان بدیع و هیجان‌انگیز بودن آنها، بر مبنای همکاری با تولیدکنندگان اطلاعات (ناشران)، دیگر مؤسسه‌ها و یا ارائه کنندگان مشهور خدمات اطلاعاتی، صورت می پذیرد. رویکرد جسورانه و انقلابی تر در این امر، همکاری مستقیم با کاربر نهایی خواهد بود.

5-1-2. ویکی سایت³⁶

به عنوان نمونه، برخی از اعضای جامعه ویکی پدیا، درصدد اجرای پروژه ای به نام «ویکی سایت» هستند و آن را بدین صورت تشریح می کنند: "پروژه ویکی سایت در پی ایجاد یک فهرست برگه ای به صورت پیوسته با یک مدخل برای هر کتاب یا هر مقاله موجود است. [...] هر صفحه، شامل مجموعه ای از استنادهای رسمی و بخشی مجزا برای ارائه خلاصه کتاب و گزارمانهای مربوط به آن، خواهد بود. [...] هدف از این کار، راغب ساختن افراد نسبت به خرید کتاب نیست؛ بلکه اطلاعات کافی به منظور تشخیص و شناسایی محتوای کتاب را در اختیار افراد قرار می دهد و به مرور زمان میزان اعتبار اثر در جامعه استفاده کنندگان را تبیین می نماید. یکی از موارد مطرح شده در فهرست «کارهای در دست اقدام» آنها عبارت است از: «تشکیل جامعه ویکی سایت». ویکی سایت گسترشی برای کتابخانه‌هاست، زیرا منبعی خارجی و ارزشمند برای آنها به شمار

1. Outsourcing.

2. Bibliographic Enrichment Advisory Team (BEAT).

1. WikiSite.

خواهد آمد. روابط کتابشناختی یکی از ویژگیهای مهم این پروژه است، زیرا هدف آن ایجاد «فهرستبرگه‌ای است که به کاربر در شناسایی اثر و برقراری ارتباط آن با سایر آثار کمک کرده و می‌تواند شامل آخرین ویرایشها، کتابشناسی‌ها و حاشیه‌های متنی باشد. در این صورت، فهرستبرگه به جای داده‌های کهنه، همواره داده‌هایی پویا و نو خواهد داشت». به نظر من، زمانی که «ویکی‌سایت» ایجاد شود، احتمالاً یکی از مهمترین منابع جهت «غنی‌سازی محتوای» فهرستهای کتابخانه‌ای به شمار خواهد آمد. نکته جالب توجه آن است که به نظر می‌رسد مسئولان این پروژه در پی استفاده از داده‌های مارک هستند³⁷. مشکل فنی ما آن است که چگونه پیوندهایی مناسب میان فهرستهای خود با چنین منبع غنی از اطلاعات برقرار نماییم (البته اگر اصولاً چنین کاری را مناسب بدانیم). مسلماً برقراری پیوند به صورت دستی امکان‌پذیر نیست و باید برای این امر راهکارهایی خودکار با استفاده از شناساگرهایی چون ISBN و ISSN اندیشیده شود.

3-1-5. رده‌بندیهای عامیانه³⁸

یکی دیگر از رویکردهای جدید و جالب در حوزه سازماندهی اطلاعات کتابشناختی، توسط غیرمتخصصان، «رده‌بندیهای عامیانه» یا غیر تخصصی نام دارد. این رده‌بندیها مجموعه‌هایی از اصطلاحات کنترل نشده و بدون سلسله مراتب برای حوزه‌های موضوعی مختلف هستند که می‌توان منابع دیجیتالی در یک محیط مشترک را با کمک آنها رده‌بندی کرد. همانگونه که «آدام متز» بیان می‌دارد، «یک رده‌بندی عامیانه، به طور همزمان جنبه‌های مثبت و منفی زیادی در سازماندهی اطلاعات دارد. ماهیت کنترل نشده آن، به آشفتگی منجر شده و با مشکلاتی از قبیل دقت کم و ابهام دست به گریبان است؛ مسئله‌ای که واژگان کنترل شده و مستند نامهای مشاهیر به خوبی از پس آن بر می‌آیند. [...] این در حالی است که [رده‌بندیهای عامیانه] توانایی پاسخگویی به نیازها و واژه‌های مورد استفاده کاربران را داشته و کاربران را فعالانه در نظام سازماندهی اطلاعات شرکت می‌دهند». «مانوئل کوئنتارلی»³⁹ در میان سایر مزایای رده‌بندیهای عامیانه، نسبت به نمایه‌سازی سنتی و طرحهای رده‌بندی سنتی، بیان می‌دارد: «در اکثر موارد، زمانی که برچسب‌گذاری [یا به عبارتی استفاده از رده‌بندیهای عامیانه] امکان‌پذیر است، استفاده از واژگان کنترل شده از نظر اقتصادی و عملی، مقرون به صرفه خواهد بود. تهیه، نگهداری تقویت واژگان کنترل شده مناسب، معمولاً بسیار هزینه‌بر بوده و مستلزم درک بالای کاربر نظام از طرح رده‌بندی است». البته، یکی از نارساییهای رده‌بندیهای عامیانه، مشکل دسترسی چندزبانه است - اما این مشکل در مورد فهرستهای موضوعی کنونی هم صادق می‌باشد.

در هر صورت، تهیه کنندگان رده‌بندیهای عامیانه، در پی جایگزین نمودن آنها به جای ابزارهای سنتی نیستند، بلکه در پی فراهم ساختن امکان استفاده مشترک از تمامی این ابزارها می‌باشند. امانوئل کوئنتارلی تا آنجا پیش می‌رود که می‌گوید: «تنها کاری که باید انجام داد، ادغام و تغییر ابزارهای سنتی در جهت بهبود قابلیت بازیابی است. جایی بین این دو مدل، چارچوبی مستحکم‌تر برای شناسایی، به اشتراک‌گذاری و

۱. با انتخاب هر پیوند، صفحه‌ای از ویکی‌سایت باز می‌شود که هم در برگزیده داده‌های مارک و هم در برگزیده توصیفهای جامعه ویراستار ویکی (منبع غنی‌سازی) خواهد بود. این بخش می‌تواند شامل شناساگرهای دیگری به منظور استناد دهی، کتابشناسی اثر و اطلاعات سایر ویرایشهای آن باشد.

2. Folksonomies.

3. Emanuele Quintarelli.

یافتن اطلاعات خواهد بود». وی در نهایت به این نتیجه می‌رسد که: «ساختارهای سلسله مراتبی قدیمی را نمی‌توان با برچسبها [یا به عبارت دیگر رده‌بندیهای عامیانه] جایگزین نمود، اما به واسطه برچسب گذاری روشهای جدیدی برای رده بندی به وجود آمده و عملکردهای جدیدی به منظور سازماندهی و اشتراک دانش خواهیم داشت».

اما دوباره مسئله اینجاست که «اگر فرض کنیم این کار ارزش انجام دادن را دارد⁴⁰، چگونه می‌توانیم از رده‌بندیهای عامیانه در فهرستهای خود استفاده کنیم؟ آیا باید آنها را خارج از فهرست در نظر گرفت و با آنها پیوند برقرار نمود؟ آیا باید دو نوع دسترسی موضوعی را برای فهرست خود در نظر بگیریم؛ یک دسترسی به صورت کنترل شده که توسط فهرست‌نویسان متخصص موضوعی تهیه و دیگری به صورت کنترل نشده که توسط کاربران کتابخانه فراهم شود؟ دامنه امکانات و گزینه‌های مختلف در این زمینه بسیار گسترده است.

5-1-4. پایان یک «انحصار»

اگر کاربران - افرادی که منابع ما را می‌خوانند، می‌بینند، مطالعه می‌کنند، به جزئیات آنها توجه کرده و تمامشان می‌کنند - توانایی افزودن مطلبی مهم (و یا صحیح) را به توصیفهای کتابشناختی ما دارند، چرا باید اطلاعات برجسته آنها را از دید سایر کاربران نهایی پنهان کرد؟ آیا باید تا بدانجا پیش رفت که از توصیه‌هایی مانند آنچه در سایت آمازون دیده می‌شود، استفاده کرد؟ به عنوان مثال «نظر استفاده‌کنندگانی که از این مدرک استفاده کرده‌اند...». تصور می‌کنم یکی از اساسی‌ترین تحولاتی که در این قرن شاهد آن خواهیم بود، علاوه بر ویکی‌سایت، ویکی‌پدیا و رده‌بندیهای عامیانه، پایان رویکرد انحصاری کتابداران نسبت به فهرست‌هاست. امروزه، اعتبار فهرستها به واسطه متخصصان سازمانهای فهرست‌نویسی مشهور تضمین می‌شود، اما در آینده هرچه میزان دخالت افراد خارجی در گسترش فهرستهای کتابخانه‌ای بیشتر شود، اعتبار بیشتری برای آنها متصور خواهد بود! این تنها در حد یک برداشت می‌باشد، اما به نظر من امکان‌پذیر است. گرایش کنونی در کتابخانه‌ها به سمت کاهش هرچه بیشتر اطلاعات فهرستها به منظور افزایش کمیت است که بدون شک روند این تحول را شدت خواهد بخشید.

5-2. چگونه این اطلاعات را سازماندهی نماییم؟

امروزه صحبت از این که کتابداران باید به وب توجه بیشتری نشان دهند، امری عادی است. در نظر گرفتن وب به منزله بستر حاوی محتوا⁴¹ (به منظور توصیف تمام یا بخشهایی از آن و ذخیره سازی برخی نماهای آن) به منزله یک محیط⁴² (به منظور برقراری پیوند از آن و به آن) به منزله فضایی عمومی جهت

---

۱. قانع ساختن کتابداران در مورد استفاده از رده‌بندیهای عامیانه بسیار مشکل است [...] به نظر من مسئله هوش جمعی در عمل مسئله‌ای است که کتابداران باید با آن دست و پنجه نرم کنند نه آنکه از آن واهمه داشته باشند. این تصور که کتابداران در امر اشتراک دانش بسیار عالی هستند درست به نظر نمی‌رسد. با وجود این، دیده می‌شود افرادی از دخالت دیگران در این امر ناراضی‌اند. کتابداران باید بیاموزند که با مسئله کنار بیایند.

۱. لین بریندلی (Brindley, 2005) مدیر ارشد کتابخانه بریتانیا به تازگی بیان داشته است که طی پژوهشی توسط خدمات نشر الکترونیک (Electronic Publishing Services) در کتابخانه بریتانیا، در سال ۲۰۲۰ چهل درصد از تک‌نگاشتهای تحقیقاتی در بریتانیا تنها در قالب الکترونیکی قابل دسترسی خواهند بود، در حالی که ۵۰٪ دیگر هم در شکل چاپی و هم در شکل الکترونیکی وجود خواهند داشت. و فقط ۱۰ درصد از عنوانهای جدید به صورت چاپی انتشار خواهند یافت. ۲. اندرسون (Anderson, 2004) به این نکته اشاره می‌کند که جهانی سازی از طریق ایجاد بازارهای محصولات فرهنگی و سرگرمی را امکان‌پذیر می‌سازد. محصولاتی که نه پر فروش به حساب می‌آیند و نه بسیار موفق. اما داشتن ۵۰۰۰ خریدار در سطح جهان نیز سودآور خواهد بود. درست به اندازه داشتن ۵۰۰۰ خریدار در یک شهر. این شبکه‌ها با برداشتن ویژگی مکانیت، تقاضا برای کتابهای مستعمل را نیز بالا می‌برند. این مسئله را با هزینه‌های رو به کاهش انتشار در نظر بگیرید، مشخص می‌شود که چرا هر کتابی باید همواره دسترس‌پذیر باشد. مسلماً این بدان معناست که کودکان ما در این عصر هرگز معنای کتاب نایاب را در نمی‌یابند. و فایده این امر

دسترس پذیر ساختن فهرست و به منزله منشائی برای تأثیرهای فنی تعاملی و مشترک، بخصوص در حوزه «وب معنایی» و هستی‌شناسی‌های واژگانی⁴³ آن، همگی نشان از این مهم می‌باشند.

2-5-1. آشکار بودن در سطح وب

در مورد ارائه شدن فهرستهای کتابخانه‌ای در سطح وب، باید اختصاصاً به رویکرد نوین و جالب OCLC اشاره کرد. در اینجا فرصت برای تشریح «ورلد کت باز»⁴⁴ و ساختار جستجوی مخصوص «بازیابی در یک کتابخانه» وجود ندارد. منظور من تنها اشاره به این نکته است که چنین ابزارهایی اهمیت بسیاری داشته و بدون ایجاد مشکل برای وب، فهرستهای کتابخانه‌ای را از بخش پنهان وب به «وب عمومی» می‌آورند. باید به خاطر داشت که استفاده از مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی، در این فرایند نقش مهمی را ایفا می‌کند.

2-5-2. چه «رویکردی از وب»؟

راهکارهای نوین جستجوی تحت وب، دو موقعیت متضاد را میان افرادی که دست اندر کار طراحی وب و یا استفاده از آن هستند، به وجود آورده است.

یکی از رویکردها، گرایش «به حال خود گذاشتن» است که به عنوان نمونه، در یکی از مقالات اخیر «پیتر مرهولز»⁴⁵ مطرح می‌شود: «تاریخچه استفاده از وب همواره صرف نظر نمودن از مسئله کنترل را اثبات نموده است. استفاده از نظرهای مشتریان در سایت آمازون، از نظر کسانی که نقدهای منفی را برای فروش مضر می‌دانند، احمقانه است. در حالی که این نظرها، سطح اعتماد را بالا برده و تعامل را افزایش می‌دهد. [...] آنچه وب می‌آموزد آن است که باید آن را به حال خود رها کرد و کمترین میزان کنترل لازم را بر آن اعمال نمود. [...] کاهش کنترل مطلوب به نظر نمی‌رسد، زیرا اطمینان را از بین می‌برد [...] اما [...] باید اقرار کرد که مشتریان در چنین وضعیتی ابتکار عمل را در دست خواهند گرفت. آنها با کنترل تجربیات خود، راهکارهای نامناسب تر را کنار می‌گذارند. مسلماً این مطلب از دیدگاهی کاملاً انتفاعی نقل گردیده است، و لفظ «کنترل» در اینجا دقیقاً منطبق بر «کنترل کتابشناختی» و یا «کنترل مستند» منطبق نیست. متأسفانه، برداشت برخی از مدیران کتابخانه‌ها از «انگاره وب» به این صورت تجلی می‌یابد که باید زمان کمتری را روی کار مستندسازی صرف نمود (به عبارت دیگر به نظر آنها باید زمان کمتری روی آن تلف کرد). همین مسئله دلیل گرایش به جایگزین نمودن قالب ساده «دوبلین کور» به جای فهرستنویسی کامل است.

از سوی دیگر، طراحان وب که با مسئله «آشفستگی وب» روبرو هستند، تصور می‌کنند با استفاده از فعالیت‌های کتابخانه‌ای که در گذر زمان تثبیت شده اند، می‌توانند در برابر این مشکل به خوبی عمل کرده و یا حتی برای این کار از ابزارهای کتابخانه‌ای استفاده کنند. پیتر مرهولز حین بحث در باب رده‌بندی‌های عامیانه، بیان می‌دارد: «چنانچه هیچ کس کنترل واژگان را برعهده نداشته باشد، کاربران از اصطلاحات متفاوتی برای

تنوع بیشتر، برگرداندن آثار یک قرن کمبود در توزیع و سرانجام اتمام غلبه سودجویی است. اگرچه اندرسون اشاره‌ای به این مطلب نمی‌کند (تمرکز وی بیشتر بر بازار محصولات سرگرمی و شرکتهای تجاری می‌باشد) اما مسلماً کتابخانه‌ها در این محیط جدید نقش خواهند داشت و فهرستهای گذشته (و مجموعه‌های ما حداقل در کتابخانه‌های تحقیقاتی، بیشتر شامل فهرستهای قدیمی می‌شود) حیاتی دوباره خواهند یافت.

1. Ontologies.
2. Open World Cat
3. Peter Merholz

مفاهیم یکسان استفاده خواهند کرد. [...] حتی احتمال بروز حالت معکوس این مشکل نیز وجود دارد که کاربران از یک اصطلاح برای مفاهیم متفاوت استفاده نمایند». (چه ابتکاری! چه اکتشافی!)

نمونه‌ای از کاربرد یک ابزار «سنتی» کتابخانه‌ای در زمینه سازماندهی محتوای وب، موتور جستجوی BUBL است که توسط مرکز تحقیقات کتابخانه دیجیتال⁴⁶ دانشگاه استرات کلاید⁴⁷ واقع در گلاسکو طراحی شده و وبسایتها را بر مبنای رده بندی دهنده دیویی، سازماندهی می نماید.

به نظر می‌رسد بعضی از طراحان وب به مباحثی چون کنترل واژگان و کنترل مستند علاقه‌مندند. بهترین نمونه از این مورد، پروژه «جستجو در TAP»⁴⁸ است که توسط دانشگاه استنفورد طراحی شده است. دو مزیت عمده موتور جستجوی مذکور «قابلیت [پاسخگویی] آن به عبارتهای جستجویی که در برگیرنده واژه‌های چند مفهومی باشند [...]؛ و همچنین بسط عبارتهای جستجو، زمانی که یک موجودیت چندین نام دارد، است» «جستجو در TAP» بر مبنای فناوریهای وب معنایی، بخصوص مفهوم هستی‌شناسی واژگانی شکل گرفته است. هستی‌شناسی‌های واژگانی برای کتابخانه‌ها نیز اهمیت بسیاری دارند.

3-2-5. هستی‌شناسی‌های واژگانی

از هستی‌شناسی‌های واژگانی به دو صورت می‌توان در کتابخانه‌ها استفاده کرد:

1. افزودن معنا به روابطی که پیشتر با کمک اصطلاحنامه میان مفاهیم به وجود آورده ایم و تبدیل اصطلاحنامه‌ها به هستی‌شناسی‌های واژگانی. نمونه‌ای جالب از این رویکرد، اصطلاحنامه AGROVOC است که روابط معنایی قدیمی خود مانند «استفاده کنید»، «به جای»، «اصطلاح اخص»، «اصطلاح اعم» و «اصطلاح مرتبط» را با عبارتهای پرمعناتری مانند موارد زیر جایگزین نموده است: «املاهای متفاوت دارد»، «ترجمه دارد»، «شامل برخی اجزاست»، «جزء الحاقات مدرک... است»، «به واسطه...».

2. افزودن ارزش معنایی به عناصر داده‌ای موجود در توصیفهای کتابشناختی و بایگانیهای مستند از طریق انطباق آنها بر یک هستی‌شناسی واژگانی و یا یک مدل مرجع معنایی⁴⁹ دیگر. این کار هدف اصلی فعالیت گروه کاری هماهنگ سازی FRBR/ CIDOC CRM⁵⁰ است. CIDOC CRM یک مدل مرجع معنایی است که توسط جامعه اطلاعات میراث فرهنگی موزه‌ها تدوین شده است. ایده اصلی، قرارداد دادن مدل ملزومات کارکردی پیشینه‌های کتابشناختی و CIDOC CRM در یک راستاست، به گونه‌ای که قابلیت یکپارچه سازی اطلاعات در سطح کتابخانه‌ها و موزه‌ها وجود داشته و همچنین بتوان بعدها اطلاعات کتابشناختی را در کارکردهای وب معنایی مورد استفاده قرار داد.

3-5. هنگامی که «تمام» (یا بخشی) از اطلاعات سازماندهی گردید، چنین نظمی را چگونه باید نمایش

داد؟

علاوه بر این، استفاده از هستی‌شناسی‌های واژگانی، طراحی فهرستهای همگانی پیوسته گرافیکی نوین را امکان پذیر می‌سازد. فهرستهایی که در آینده به خوبی می‌توانند جایگزین فهرستهایی شوند که امروزه آن‌قدر

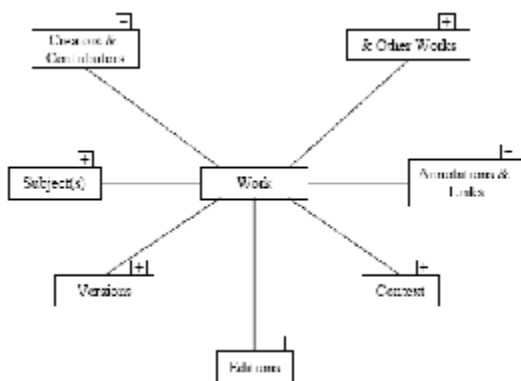
---

1. Centre for Digital Library Research.
2. Strathclyde.
3. Telocator Alphanumeric Protocol (TAP)
1. Semantic reference model.
2. FRBR/ CIDOC CRM Harmonization Working Group.

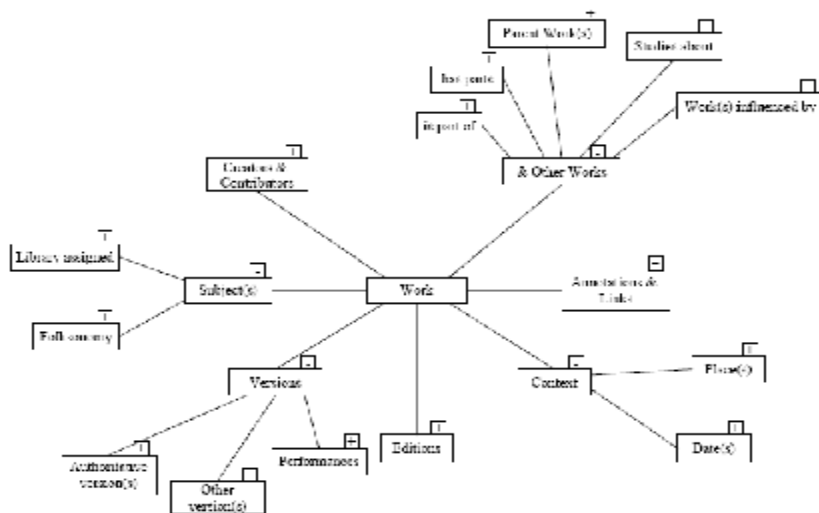

به آنها وابستگی داریم که متوجه کاستیهای آنها نمی شویم. چنین فهرستهایی ممکن است شبیه به موتور جستجوی وب برین⁵¹ محصول شرکت فناوریهای برین باشد. رویکردی مشابه در کار نظام آکوا براورز⁵² محصول مدیالاب⁵³ مورد استفاده واقع شده است. فناوری مشابهی نیز در یک طرح آزمایشی دردست اقدام، به منزله بخشی از پروژه اروپایی اسکالپچر⁵⁴ با نام مرورگر مفهوم⁵⁵ به کار گرفته شده است. مرورگر مفهوم بر مبنای مدل معنایی CIDOC CRM طراحی شده و به زودی اطلاعات کتابشناختی و اطلاعات مربوط به موزهها را یکپارچه سازی خواهد نمود. ممکن است به نظر پیچیده برسد، اما هنوز یک طرح آزمایشی به حساب آمده و در سطح وسیع برای کاربران نهایی طراحی نشده است. این طرح، نمونه یک هستی شناسی واژگانی کامل را به نمایش می گذارد که مسلماً باید در قالبی بسیار ساده به نمایش در آید و همچنین از واژگانی متفاوت از آنچه در CIDOC CRM به کار می رود، استفاده نماید تا برای غیر متخصصان نیز قابل استفاده باشد. در این طرح از اصول پایه ای سازماندهی اطلاعات استفاده می شود. برخلاف مرورگر مفهوم، طرح آزمایشی دیگری به نام آنتوپیا⁵⁶، بر مبنای مقادیر ثبت شده به منزله عناصر داده ای عمل می کند (بخصوص در قالب نقشه های موضوعی). این مقادیر در متن روابط درونی خود به نمایش در می آیند. آنتوپیا اختصاصاً متمرکز بر اطلاعات کتابشناختی نیست. اما نمونه ای که در وبسایت آنتوپیا وجود دارد، شمایی کامل از شکل احتمالی بایگانی های مستند کتابخانه ها در آینده را به نمایش می گذارد....

در واقع، چنین احتمالاتی مرا به یاد مفهوم «پیشینه مادر»⁵⁷ می اندازد که 10 سال پیش توسط رحمت الله فتاحی ارائه شد. مطمئنم یافته های فتاحی بسیار ارزشمند بوده و نشانه هایی در مورد اوپک های پیشرفته آتی را ارائه می کند، اما فناوریهای مورد استفاده در زمان وی هم اکنون قدیمی شده اند (فنون با چنان سرعتی پیشرفت می کنند که 10 سال تقریباً معادل یک قرن است!). فناوریهای جاوا که قلب نظامهای پیش گفته را تشکیل می دهد، ما را در بهره برداری صحیح از مفهوم «پیشینه مادر» فتاحی یاری می نماید. آنچه در اینجا مطرح می شود، در واقع پیشنهادی مبنی بر چگونگی نمایش اطلاعات و سازماندهی روابط کتابشناختی در سطح اثر است:

1. Web Brain.
2. Aqua Browser System.
3. Medialab.
4. SCULPTURE.
5. Concept Browser.
6. Ontopia.
7. Super Record.

(مسلماً این پیشنهاد)

سردرگم کننده می دانند و دیحراں محمّن است ان را بسیار ساده بدانند، زیرا شامل بسیاری از روابط احتمالی نمی شود.)

استفاده از هستی شناسی های واژگانی، در کنار فناوریهای جاوا، به خوبی می تواند فهرستهای کتابخانه ای را بسیار فراتر از سازماندهی صرف اطلاعات در قالب سنتی «پدیدآور/ اثر» و یا انگاره «موضوعی» سونونیوس، ببرد. آنچه مسلم است، آن که این عمل به سازماندهی «تمام اطلاعات» منجر نمی شود، اما بخش بیشتری از اطلاعات را سازماندهی خواهد نمود.

6. نتیجه گیری

در پایان بررسی «امکان پذیری» «سازماندهی تمام اطلاعات» از «دیدگاه کتابخانه ای» می خواهم مطالبی را در باب دیدگاه خود نسبت به آینده فهرست نویسی بیان نمایم.

- تصور می کنم (امیدوارم؟) جنبه های توصیفی فعالیت های فهرست نویسی تا حد زیادی کاهش یابد. توصیف مدارک می تواند (باید؟) براساس عناصر داده ای تدوین شده توسط تولیدکنندگان آثار در قالب ONIX باشد. (مسلماً این بحث تنها در مورد محصولات جدید کاربرد دارد، نه برای فهرست نویسی منابع قدیمی تر مانند کتابهای قرن هفدهم).

- کنترل مستند مسلماً یکی از نقاط قوت کار ماست. بدون در نظر گرفتن این مسئله که به نظر مدیران کتابخانه چقدر گران بیاید، نباید آن را از حذف کرد. کنترل مستند، ارزش افزوده ای است که می توانیم به عناصر توصیفی برگرفته از ONIX بیفزاییم. برخی از طراحان وب بر آن رشک برده و سعی در تقلید از آن در محیط وب دارند. کنترل مستند برای رسیدن به «هدف مرور»ی که سونونیوس بر 4 فعالیت کاربر در مدل ملزومات کارکردی پیشینه کتابشناختی می افزاید، اجتناب ناپذیر بوده⁵⁸ و با «قوانین فرانکفورت» که زمینه ساز قواعد فهرست نویسی بین المللی بعد هستند، آمیخته است.⁵⁹

۱. وی در کتاب خود به این نکته اشاره می کند که چهار هدف تبیین شده (یافتن، شناسایی، انتخاب و دسترسی) برای مدل ملزومات کارکردی پیشینه های کتابشناختی کافی نبوده و باید هدف "مرور" را نیز به آن افزود.

۲. از کارکردهای پیشینه کتابشناختی آن است که کاربر را قادر می سازد فهرست را مرور کند (این مهم از طریق تنظیم منطقی اطلاعات کتابشناختی و نمایش آنها به گونه ای کاملاً روشن برای تعیین مسیر حرکت می باشد، که شامل نمایش روابط میان آثار، برداشتها، قالبهای مختلف و مدارک خاص می گردد.)

• ممکن است (باید؟) کتابداران گرایش انحصارطلبانه خود را نسبت به فهرستهای کتابخانه‌ای کنار بگذارند و ایده برقراری پیوند (و یا ایجاد امکان برقراری پیوند) میان اطلاعات سازماندهی شده با منابع خارجی را که به گونه‌ای متفاوت نظم یافته‌اند، بپذیرند؛ حتی اگر این منابع به نظر آنها کاملاً کنترل نشده و بدون نظم باشند. ویکی سایت (اگر زمانی وجود خارجی پیدا کند)، رده‌بندیهای عامیانه، بلاگها، سایت‌های شخصی و... منابع کنترل نشده‌ای هستند که فهرستهای ما را ارزشمندتر می‌سازند؛ درست همان‌گونه که ما عناصر داده‌ای قالب ONIX تولیدکنندگان اطلاعات را با داده‌های خود ارزشمندتر می‌سازیم. بیان همزمان کنترل مستند و رده‌بندیهای عامیانه توسط من اگر متضاد نباشد، نارسا به نظر خواهد رسید، اما باید توجه داشت که این دو فرایند، مکمل یکدیگرند و با روشهایی کاملاً متفاوت به ما در جهت رسیدن به یک هدف یاری می‌رسانند: «قابلیت بازیابی اطلاعات سازماندهی شده را برای کاربران نهایی افزایش می‌دهند».

• از آنجا که کنترل مستند نقطه قوت کار ماست، باید داده‌های مستند خود را در دسترس هر کسی که نیازمند آن است قرار دهیم. «خدمات فهرست مستند نامهای کتابخانه کنگره» که توسط OCLC ارائه می‌شود، نمونه خوبی از این کار است که باید توسط دیگران نیز دنبال شود. استفاده از بایگانی مستند بین المللی مجازی، در آینده باید به غیر کتابداران نیز تسری یابد. باید مخازنی از داده‌های مستند با قابلیت دسترسی آزاد (OAI⁶⁰) در سطح وسیع ایجاد نماییم. تنها به این خاطر که اگر کسی اتفاقاً از من بپرسد «آیا از دیدگاه کتابخانه‌ای ممکن است تمام اطلاعات را سازماندهی نمود؟» من تنها پاسخ دهم: «خیر». به هر حال، باید فرانسوی شوم و همان پاسخ فرانسوی همیشگی را بدهم...

منابع

-Anderson, Chris. (2004) "The long tail." In: Wired magazine [on line]. Issue 12.10. Available from World Wide Web: <<http://www.wired.com/wired/archive/12.10/tail.html>>.

-Bowen, Jennifer (2005). "FRBR: coming soon to your library?" In: Library resources and technical services. Vol.49, No. 3. P. 175-188

-Fattahi, Rahmatollah (2005). A prototype catalogue of super records: an experiment [on line]: a multi-level access to works in online catalogues. [Mashhad, Iran]: R. Fattahi, [ca. 1997?] [cited 28 July 2005]. Available at: <<http://web.um.ac.ir/~fattahi/supercat.htm>>, and especially <<http://web.um.ac.ir/~fattahi/Superintnew.htm>>, as most of the other pages, unfortunately, are no longer available...

-Fattahi, Rahmatollah (2005). The relevance of cataloguing principles to the online environment: an historical and analytical study [on line]: [PhD], School of Information, Library and Archive Studies, University of New South Wales Sydney, 1997. [Mashhad, Iran]: R. Fattahi, [s. d.] [cited 28 July 2005]. Available at: <<http://web.um.ac.ir/~fattahi/thesis1.htm>>.

-Febvre, Lucien, and Martin, Henri-Jean (1997). The coming of the book: the impact of printing, 1450-1800. London-New York: Verso. Chapter 6. This summary is borrowed from a review by Caroline Davis, <<http://apm.brookes.ac.uk/publishing/contexts/impact/febvre.htm>>.

-Hagler, Ronald (1977). "Access points for works". In: International Conference on the Principles and Future Development of AACR, Toronto, Canada, October 23-25, 1997. Available at <http://epe.lac-bac.gc.ca/100/200/300/jsc_aacr/access/r-access.pdf>.

-Hickey, Thomas (2005). Information management in a knowledge society [on line]: [paper presented at ICIM 2005, International Conference on information management in a knowledge society, Mumbai, India, February 21-25, 2005]. [Dublin, Ohio]: OCLC, [2005] [cited 20 July 2005]. Available from World Wide Web: <<http://www.oclc.org/research/presentations/hickey/icim2005.ppt>>. Slide 16.

-Lee, Hwa-Wei (2005). "Knowledge management and the role of libraries: [paper for the Third China-US Library Conference, Shanghai, China, March 22-25, 2005]." In: Chinese librarianship: an international electronic journal [on line]. June 1. Issue No. 19. ISSN 1089-4667. Available from World Wide Web: <<http://www.white-clouds.com/iclc/cliej/cl19lee.htm>>.

-Mathes, Adam (2004). Folksonomies – Corporative classification and communication through shared metadata [on line]. December 2004 [cited 18 July 2005]. Available from World Wide Web: <<http://www.adammathes.com/academic/computer-mediated-communication/folksonomies.html>>.

-McCool, Rob (2005). Search on TAP: Documentation [on line]. Stanford, CA: Stanford University, c2005 [cited 18 July 2005]. Available at: <<http://sp08.stanford.edu/>>.

-Merholz, Peter (2005). How I learned to stop worrying and relinquish control [on line]. San Francisco, CA: Adaptive Path, June 21, 2005 [cited 19 July 2005]. Available from World Wide Web: <<http://www.adaptivepath.com/publications/essays/archives/000501.php>>.

-Merholz, Peter (2004). Metadata for the masses [on line]. San Francisco, CA: Adaptive Path, October 19, 2004 [cited 19 July 2005]. Available from World Wide Web: <<http://www.adaptivepath.com/publications/essays/archives/000361.php>>.

-Newberry, Stirling (2005). Proposal Wikicite [on line]. Dated 5 January 2005 [cited 26 July 2005]. Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia_talk:WikiProject_Fact_and_Reference_Check/archive>.

-Nicolas, Yann (2003). "A French perspective: making the National Library of New Zealand responsive to Māori." In: New Zealand Libraries. 2003. Vol. 49, No. 9. P. 309-313

-Quintarelli, Emanuele (2005). "Folksonomies: power to the people: paper presented at the ISKO Italy-UniMIB meeting, Milan, June 24, 2005." In: Incontro ISKO Italia-UniMIB: Milano, 24 giugno 2005 [on line]. [Pavia]: International Society for Knowledge Organization (ISKO), Sezione italiana, 2005 [cited 18 July 2005]. Available from World Wide Web: <<http://www.iskoi.org/doc/folksonomies.htm>>.

-Soergel, Dagobert, et al (2004). "Reengineering thesauri for new applications: the AGROVOC example." In: Journal of Digital Information (JoDI). Vol. 4, issue 4, article No. 257. Available at: <<http://jodi.tamu.edu/Articles/v04/i04/Soergel/>>.

-Svenonius, Elaine (2000). The intellectual foundation of information organization. Cambridge, Mass.: The MIT Press. P.7.

-Terra, José Claudio, and Angeloni, Terezinha (2003). Understanding the difference between Information Management and Knowledge Management [on line]. [S. l.]: The Providers Edge, LLC, [s. d. – 2002 or 2003?] [cited 21 July 2005]. Available online: <http://www.providersedge.com/docs/km_articles/Understanding_the_Difference_Between_IM_and_KM.pdf>. P.2.

-Wikipedia, the free encyclopedia. Last modified 9 February 2005 [cited 18 July 2005]. Available at: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Wikicite_project_purpose>.

-Nicolas, Yann (2003). “A French perspective: making the National Library of New Zealand responsive to Māori.” In: New Zealand Libraries. Vol. 49, No. 9. P. 309-313.

-Cohen Steven M (2005). “Tags turning Web chaos into categories.” In: Library Stuff blog [on line]. Medford, NJ: Information Today, March 17, 2005 [cited 27 July 2005]. Available from World Wide Web: <<http://www.librarystuff.net/2005/03/tags-turning-web-chaos-into-categories.html>>.

-Brindley, Lynne (2005). Re-defining libraries for the Google age [on line]. London: eGov Monitor, published Monday, 11 July, 2005 [cited 20 July 2005]. Available from World Wide Web: <<http://www.egovmonitor.com/node/1823>>. Extracts from the EPS study are available at: <<http://www.bl.uk/about/articles/pdf/epsreport.pdf>>.

-Statement of international cataloguing principles [on line]: draft approved by the IFLA Meeting of experts on an international cataloguing code, 1st, Frankfurt, Germany, 2003: “final” draft... showing further recommended changes from Buenos Aires August 2004 (Jan. 2005 draft). Washington, DC: Library of Congress, 2005 [cited 28 July 2005]. Available from World Wide Web: <http://www.loc.gov/loc/ifla/imeicc/source/statement-draft_jan05pdf>.